

Utställningar, performances, filmer, foton, installationer - open access? Om konstnärlig forskning i öppna arkiv

Sofia Arvidsson

Sofia Arvidsson arbetar som bibliotekarie på Digitala tjänster, Göteborgs universitetsbibliotek. Tidigare arbetade hon på Bibliotek & läranderesurser vid Högskolan i Borås med bland annat utvecklingen av högskolans institutionella arkiv.

Exhibitions, performances, videos, photos, installations - Open Access? Research from the Fine, Applied and Performing Arts in Open Archives.

Research results within the field of Applied and Performing Arts are underrepresented in open archives today. The research results are of various kinds, often multidisciplinary and can be found for example in exhibitions, shows, installations and performances and are documented in different kinds of media; video, sound and photo etc. Institutional repositories are not built for handling these kinds of complex multimedia objects effectively; software needs to be developed to describe the objects from this field of research. It is vital to develop open archives to provide a more user-friendly interface for depositing these types of research results, and it is also important to develop a better way of displaying the visual objects for end users.

Behovet av och intresset för att sprida sin egen och ta del av andras forskning finns inom alla forskningsområden. De flesta lärosäten i Sverige har under de senaste åren inrättat institutionella arkiv (öppna digitala arkiv) för att möjliggöra presentation och lagring av lärosätets vetenskapliga publicering fritt tillgängligt i icke-kommersiellt syfte, vilket har bidragit till spridning av lärosätets forskning. Dessa institutionella arkiv stöder metadatastandarder och OAI-protokoll, vilket skapar möjligheter för insamling av materialet så att forskningen får spridning både genom Google och genom andra mer specialiserade söktjänster som SwePub, OAIster och Scientific Commons.

Institutionella arkiv - anpassade för alla forskningsområden?

I Sverige finns konstnärlig forskning vid flera lärosäten: Malmö Högskola, Konstfack, Kungliga Konsthögskolan, Umeå universitet, Uppsala universitet, Göteborgs univer-

sitet, Högskolan i Borås m.fl. Två exempel på konstnärlig forskning är praktikbaserad designforskning från Högskolan i Borås och smarta textilier i form av material, kläder eller inredningstextilier, som innehåller nya material och ny teknik. Andra exempel är rekonstruktion av historiska textilier och nytolkningar av konstnärers verk. På konstnärliga fakulteten vid Göteborgs universitet bedrivs flera större gränsöverskridande forskningsprojekt, t.ex. forskningsprojekt med föreläsare för design, fri konst, filosofi, urbansociologi och foto och forskningsprojekt med föreläsare för design, opera, fri konst och film. Här finns även ämnesspecifika forskningsprojekt inom design, interpretation, litterär gestaltning och teaterarbete.

De institutionella arkiven är utformade och uppfyller väl kraven för att lagra och tillgängliggöra textbaserade dokument, och i viss mån finns det även stöd för att lagra och tillgängliggöra andra mediatyper. Men det saknas fortfarande mer sofistikerade funktioner för en visuellt tilltalande presentation av forskningsresultat i form av utställningar, performances, installationer, foto, film, ljud etcetera. Detta är en av orsakerna till att den praktikbaserade konst- och designforskningen är underrepresenterad i institutionella arkiv idag, både nationellt och internationellt. Kompletterande fält för beskrivning av flera viktiga aspekter av materialet saknas och det krävs teknisk utveckling för att tillgodose detta behov och för att möjliggöra publicering och presentation av forskningsresultat inom området på ett tillfredsställande sätt.

Textile Dimensions performance,
fotograf: Henrik Bengtsson/Imaginara

Forskningsresultat inom konstnärlig forskning kan bestå av mycket varierande medier: digitala versioner av målningar, fotografier, film, textildesign, kompositioner, inspelningar, konsthantverk, utställningar, performances och installationer¹. Ytterligare exempel är föreställningar/teater, interaktiv media, mode, arkitektur och grafisk design. En del aspekter av forskningsmaterialet kan idag beskrivas i text (metadata) i de institutionella arkiven: titel, författare/upphovsman, år, abstract, nyckelord och ibland någon ytterligare aspekt. Aspekter som helt eller delvis inte går att beskriva idag kan vara: andra bidragande upphovsmän (t.ex. fotograf) och deras roller, andra bidragande forskargrupper, upphovsrättsinnehavare (kan vara annan än upphovsman), relaterade verk/utställningar, plats/utställningsplats(er), relationer mellan olika verk och delverk, material, tekniker, mått, tid och fysisk beskrivning. Det saknas även möjlighet till beskrivning och upphovsrättsliga aspekter på filnivå samt lagring av t.ex. en version av ett foto med hög upplösning och tillgängliggörande av en annan version utåt för användarna. Forskningsresultat presenteras förstås även i mer traditionella former inom det konstnärliga forskningsområdet; böcker, bokkapitel, artiklar, bidrag till utställningskataloger och konferensbidrag. Återigen med exempel från Borås och Göteborg kan nämnas att Textilhögskolan i Borås producerar och publicerar tidskriften *Nordic Textile Journal*² fritt tillgängligt i BADA (Borås Academic Digital Archive) och Konstnärliga fakulteten i Göteborg publicerar tidskriften *ArtMonitor*³ fritt tillgängligt i GUPEA (Gothenburg University Publications Electronic Archive).

Exempel på tidigare initiativ

"Försvinnande klänningar och plastflaskor som förmultnar efter användning"

Utställningen "Wonderland in Sheffield"⁴ är ett exempel på forskningsresultat som publicerats fritt tillgängligt i det institutionella arkivet för University of Arts London. Utställningen ifrågasätter den miljömässiga hållbarheten i den nuvarande modeindustrin och vad som egentligen händer med använda kläder och är ett av många konstnärliga forskningsresultat som ingick i Kultur Project (2007-2009)⁵, finansierat av JISC (Joint Information Systems Committee). Kultur Project var ett samarbetsprojekt mellan University of Arts London, University of Southampton (Winchester School of Arts), University for the Creative Arts och VADS

¹ http://eprints-gro.gold.ac.uk/140/4/LIB-Cooke2007a_GRO.pdf

² <http://bada.hb.se/handle/2320/1556>

³ <http://gupea.dspace.handle/2077/21560>

⁴ <http://ualresearchonline.arts.ac.uk/295/>

⁵ <http://kultur.eprints.org/>

(Visual Arts Data Service). Projektet bidrog till att ta fram en infrastruktur för publicering av forskningsresultat inom konstnärliga forskningsområden i öppna arkiv. Den för projektet gemensamma programvaran E-prints utvecklades för att stödja publiceringen av materialet, och det publika gränssnittet utvecklades för att bättre möta användarnas behov. Registreringsformuläret utvecklades och anpassades helt i samråd med forskarna själva under projektets gång. Man arbetade parallellt med publicering av material och utveckling och anpassning av formulär och man använde ett specialanpassat metadataschema för konstnärligt material. Det publika gränssnittet innehåller i dagsläget en rullande presentation som visar smakprov från hela innehållet i de institutionella arkiven, visuell presentation av träffar i träfflistan vid sökning, förhandsvisning av visuella multimediaobjekt med en bläddringsfunktion samt extra ljud- och videoformat. Varje post är uppdelad i flera flikar för balans mellan text och foto/filmer och för att skapa större användarvänlighet. Med förhandsvisningsfunktionen kan man bläddra mellan multimediafiler som tillhör posten och ta del av upphovsrättsliga villkor för varje enskilt objekt eller delverk.

Inom projektet genomfördes intervjuer med forskare och några fördelar med publicering i öppna digitala arkiv lyftes fram från resultatet⁶:

- större synlighet för individen för en större publik,
- materialet berikade forskarens och institutionens webbsidor,
- arkiven kunde användas som alternativ till publikationslista på personlig webbsida,
- lagringsplats för forskningsresultat,
- ökade möjligheter för samarbete och nätverkande,
- ökad potential för arbete och utställningsmöjligheter samt nya projekt,
- förlängd synlighet och livslängd på genomförda projekt, som kunde generera nya projekt,
- inte samma behov av egen dokumentation.

När det gällde farhågor kring publicering i öppna arkiv uppgav forskarna bland annat:

- risker med att man inte hade någon kontroll över tillgången och användningen av verken,
- risk för att deras verk skulle presenteras med dålig upplösning, dålig videopresentation och dåligt ljud.

⁶ <http://www.rsp.ac.uk/events/Arts-Forum2009-07-14/RSP.ppt>

*Process Textile Dimensions,
fotograf: Linda Worbin*

De lärosäten, som ingick i projektet, har fortsatt med publiceringen av konstnärligt forskningsmaterial i det nya anpassade gränssnittet. En slutsats från projektet är att det finns ett klart samband mellan visuellt tilltalande gränssnitt och ökad användning, vilket dessutom ökar publiceringen generellt.⁷ Andra slutsatser från projektet är att forskare är mer benägna att söka relaterade arbeten inom visuella forskningsresultat än inom textbaserade dokument och att forskarna är intresserade av att hitta möjligheter för nätverkande och samarbete på detta sätt. Man menar även att den visuella framställningen i användargränssnittet kan ha en avgörande betydelse för viljan att publicera forskningsresultat fritt tillgängligt överhuvudtaget.

"Plagg med invävda elektroniska komponenter som genom rörelse förändrar färg och mönster i bakgrunden"

"Textile Dimensions"⁸ är ett forskningsresultat som ingick i pilotstudien "Modell för att hantera komplexa digitala objekt i öppna arkiv - med utgångspunkt i konst och design" vid Högskolan i Borås. Pilotstudien finansierades av Kungliga Bibliotekets OpenAccess.se-program⁹ 2008. Pilotstudien baserades bland annat på ett samarbete med två doktorander inom forskningsprojektet Smart Textiles. Hela pilotstudien resulterade i en mindre kartläggning av möjliga publikationstyper inom praktikbaserad konst- och designforskning, en mindre kartläggning av lämpliga metadatastandarder samt en analys och testpost av forskningsresultatet/utställningsobjektet "Textile Dimensions" i BADA (Borås Academic Digital Archive).

Process Textile Dimensions, fotograf: Linda Worbin

⁷ [http://kultur.eprints.org/Project Final report Mar 09.pdf](http://kultur.eprints.org/Project/Final%20report%20Mar%2009.pdf)

⁸ <http://hdl.handle.net/2320/3925>

⁹ <http://www.kb.se/openaccess/>

Abstract till "Textile Dimensions" av Anna Persson & Linda Worbin, från utställningen Textile Possibilities:

"Detta projekt handlar om att skapa samband mellan kropp, material och rum. Textilier och plagg ska inspirera till rörelse som i sin tur genererar en föränderlighet hos textilien. Genom att kroppen rör sig i en rumslighet, berör andra kroppar och olika delar av det egna plagget så påverkas det visuella uttrycket i rummet. Rent konkret förändras bakgrunden och antar bitvis samma mönsterbild som finns på plaggen. Kärnan i arbetet är att genom konstnärligt arbete med det scenografiska uttrycket i centrum visa på möjligheter och värden som sträcker sig utanför de sedvanliga inom mode- och textildesign."

Det tidigare nämnda Kultur Project gav mycket information och inspiration till pilotstudien angående utvecklingen och anpassningen av institutionella arkiv för komplexa forskningsresultat inom konst- och designområdet. Även kartläggningarna bekräftade behovet av utveckling inom området. När pilotstudien presenterades vid Mötesplats Open Access och Mötesplats inför framtiden 2008 väckte den intresse från representanter från några av de större konstnärliga utbildningarna i Sverige, Kungliga Biblioteket och även från museisektorn¹⁰.

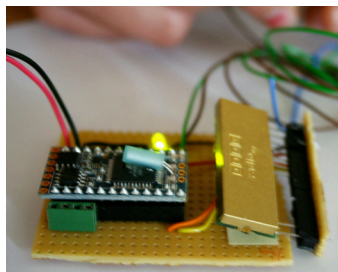
Dags för vidareutveckling i Sverige

2009-2010 pågår två relaterade Open Access.se-finansierade projekt: "Forskningsdata inom humanistiska och konstnärliga vetenskaper- open access?"¹¹, som är ett samarbetsprojekt mellan Göteborgs universitet, Malmö Högskola, Lunds Universitet, Linköpings universitet och SND (Svensk Nationell Datatjänst), samt "Modell för att hantera komplexa digitala objekt i öppna arkiv med utgångspunkt i design och konstnärliga forsknings- och utvecklingsarbeten"¹², som är ett samarbetsprojekt mellan Högskolan i Borås och Uppsala universitet. Det förstnämnda projektets syfte är att samla ihop ett underlag av forskningsdata/källmaterial samt intervjua ett antal forskare om deras uppfattning och attityder kring lagring av material från det humanistiska och konstnärliga forskningsområdet. Man avser att undersöka hur källmaterial kan lagras och tillgängliggöras hos t.ex. SND samt försöka åstadkomma en länkning mellan data och publicerade resultat i öppna digitala arkiv. Det andra projektet är ett utvecklingsprojekt utifrån den tidigare nämnda pilotstudien där syftet är att skapa ett större un-

¹⁰ <http://hdl.handle.net/2320/5255>

¹¹ <http://www.kb.se/OpenAccess/projekt/#Forskningsdata>

¹² <http://www.kb.se/OpenAccess/projekt/#Komplexa>

*Process Textile Dimensions,
fotograf: Linda Worbin*

derlag av exempel på de varierande forskningsresultat som produceras vid svenska lärosäten med konstnärlig forskning. Man planerar sedan för en systemberoende modell för registrering av komplexa digitala objekt och även för en modell för ett användarvänligt visuellt tilltalande gränssnitt för användarna för att följa Kultur Projects goda exempel. Projekten kommer att bidra till utveckling inom området samt gagna de universitet och högskolor i Sverige som har konstnärlig utbildning och forskning, men även andra forskningsdiscipliner som också producerar forskningsresultat i mer komplexa format.

Något som man bör ta med i beräkningen vid utvecklingen av de institutionella arkiven och vid anpassningen av supporten till studenter, doktorander och forskare är att den tekniska bearbetningen av materialet kommer att bli tidskrävande. Konvertering till lämpliga format, bildbearbetning, beskrivning av varje delverk/objekt för sig, urval etcetera kommer att ta mer tid i anspråk än textbaserade dokument. Även upphovsrättsliga frågor kan bli mer komplexa och tidskrävande. Vinsten är att forskningsresultaten blir sökbara och indexerade på ett mer tillfredsställande och korrekt sätt och att de institutionella arkiven täcker fler ämnesområden än i dagsläget. Lämpliga standarder för metadata och filformat bör undersökas för att möjliggöra insamling av materialet till större söktjänster. Det är dock viktigt att systemen inte begränsas så att de inte går att anpassa utifrån forskarnas varierande behov av beskrivningar och flexibilitet. Utveckling av rekommendationer för filformat behövs, men kanske först när man vet vilka filformat forskarna verkligen använder.

Båda projekten ska leda till större förståelse för beskrivning av forskningsmaterial och forskningsresultat inom praktikbaserad konst- och designforskning, hur de kan presenteras i institutionella arkiv, hur de kan spridas open access, hur de används och återanvänds. Resultaten från projekten kan också uppmuntra institutionerna att ta ansvar för bevarande och återanvändning av forskningsresultat. Positivt är att det finns fler intressenter för projekten, från exempelvis galleri- och museisektorn. Ytterligare områden att utforska är sedan hur man kan analysera och utvärdera denna typ av forskningsresultat utifrån universitetens traditionella kriterier. Lärosätena kommer att kunna erbjuda en mer självklar och stabil lagringsplats samt plats för tillgängliggörande och spridning av forskningresultat på ett

flexibelt och hållbart sätt, även för dem som har en annorlunda publiceringstradition än de som publicerar sig genom textbaserade vetenskapliga artiklar.

Utvecklingsprojekt 2010

Forskningsdata inom humanistiska och konstnärliga vetenskaper – open access?

<http://www.kb.se/OpenAccess/projekt/#Forskningsdata>

Projektledare: Urban Andersson.

Komplexa digitala objekt i öppna arkiv inom det konstnärliga forskningsområdet

<http://www.kb.se/OpenAccess/projekt/#Komplexa>

Projektledare: Stefan Andersson.

Referenser

Bondesson, Amy, Persson, Anna & Worbin, Linda (2008).

Textile Dimensions. Högskolan i Borås, Textilhögskolan.

<http://hdl.handle.net/2320/3925>

Cooke, Jacqueline (2007) A visual arts perspective on open access institutional repositories. Goldsmiths University of London.

http://eprints-gro.gold.ac.uk/140/4/LIB-Cooke2007a_GRO.pdf

Gray, Andrew (2009) The Kultur Project. Open Access and Repositories in the Arts, British Academy, 14th July 2009.

<http://www.rsp.ac.uk/events/ArtsForum2009-07-14/RSP.ppt>

Sheppard, Victoria & White, Wendy (2009) Kultur Project, Final Report

[http://kultur.eprints.org/Project Final report Mar 09.pdf](http://kultur.eprints.org/Project%20Final%20report%20Mar%2009.pdf)

Storey, Helen, Ryan, Tony & Belford, Trish (2008) Wonderland in Sheffield

<http://ualresearchonline.arts.ac.uk/295/>

Süld, Karin & Arvidsson, Sofia (2009). Modell för att hantera komplexa digitala objekt i öppna arkiv - med utgångspunkt i konst och design. Slutrapport.

<http://hdl.handle.net/2320/5255>